

העשרה כללית

תחנות חוש - חש / גליה כהן

מבוא:

יום יום אנו מקבלים מהסביבה גירויים שונים כמו: צבעים, צורות, ריחות, קולות וכו'. כל אלה נקלטים ע"י החושים: הראייה, השמיעה, הריח, הטעם והמישוש. המידע שאנו קולטים מעובד במוחנו, ובעזרתו אנחנו מבינים את הסביבה ולומדים להתמצא בה.

מטרות:

הפעילות המוצעת שלהלן היא אימון ותרגול החושים בדרך של משחק תחנות, בו נקשיב, נתבונן ונחוש בצורה מודעת יותר מהרגיל.

מהלך הפעילות:

- א. מתחלקים לתת קבוצות.
- ב. כל קבוצה מקבלת דפדפת שאלות שעליה למלא בכל תחנה.
- ג. הקבוצות תעבורנה בסבב בין התחנות, כשכל תחנה מייצגת אחד מחמשת החושים, תבצענה את המשימות בהתאם להנחיות, תוך מעקב וסימון התשובות בדפדפת שלה.
- ד. רצוי להקציב זמן שווה לפעילות בכל תחנה.
- ה. בכל תחנה יש אפשרות לצבור נקודות בונים עפ"י ההנחיה המצורפת.

להלן פירוט חמש התחנות:

1. מה רואים? (התנסויות אופטיות שונות כאתגר לעין)

חומרים:

- ♦ בתחנה זו יש להציב משחקי ראייה מגוונים, כמו דמויות מבולבלות, זיהוי פריטים מוגדלים לגודל בלתי טבעי, "חפש אותי", תמונות העין המופלאה (תמונות תלת - מימדיות), אחיזת עיניים.
- ♦ זכוכיות מגדלת.
- לתדריך הפעילות מצורפות דוגמאות מוקטנות של מספר משחקים.

משימות בונים:

- תצוגה של ספרי העשרה בנושא אתגרי ראייה (זום, ציורי אשר, בעין המופלאה, "איפה אפיי?")
- כרטיסיות משימה בכל ספר. לדוגמא: כרטיס משימה לספר "זום": תנו רעיונות לתמונה המקדימה את התמונה הראשונה, ורעיונות לתמונה נוספת לאחת התמונה האחרונה, בהתאם לעקרון המנחה את הספר.

2. מה הרעש? (זיהוי קולות וצלילים)

חומרים:

- ◆ טייפ
- ◆ קלטת צלילים - על הקלטת מוקלטים כ - 12 צלילים שונים מחיי היומיום.

הפעילות בתחנה:

על הילדים להאזין לצלילים ולזהות את הקולות.

משימת בונוס:

שליחת הקבוצה אל מחוץ למועדון לשם רישום קולות שיגרתיים מן הרחוב.

3. עניין של טעם (פיתוח יכולת אבחנה בין טעמים שונים)

חומרים:

- ◆ סלט פירות גדול ומגוון, המחולק לכ - 30 כוסות חד פעמיות.
- ◆ כ - 10 כיסויי עיניים.
- ◆ כפות כמספר הילדים.
- ◆ 5 מיכלים נושאי תוויות של חמשת הטעמים: מר, מתוק, מלוח, חמוץ וחרוף.
- ◆ 15 אריזות ריקות של מוצרים שונים או המוצרים עצמם.

הפעילות בתחנה:

כל הילדים ירכיבו את כיסויי העיניים. לאחר מכן כל אחד מן הילדים יטעם מסלט הפירות והקבוצה תצטרך לזהות את מרכיביו.

משימת בונוס:

על הקבוצה למיין את אריזות המוצרים למיכלים המתאימים.

4. עניין של ריח (זיהוי פריטים שונים בעלי ריח מיוחד וחזק)

חומרים:

- ◆ עשרה פריטים להרחחה, הנמצאים בכוסות חד - פעמיות אטומות. יש להקפיד שהכוסות יכוסו בבד אטום ואוורירי המהודק אליהן עיני גומיות. (בד גזה למשל) הפריטים יכולים להיות: סבון, קפה, קינמון, בושם, נענע, אקונומיקה, יין, פרח, דבק, תבלין כלשהו וכו'....

הפעילות בתחנה:

ילדי הקבוצה מרחרחים ורושמים את הפריטים שזיהו.

משימת בונוס:

להביא 5 פריטים בעלי ריחות שונים.

5. חוש המישוש (חתול בשק)

חומרים:

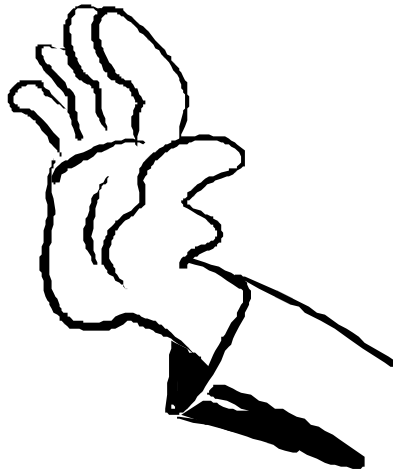
- ♦ יש להכין שק אטום או קופסא בעלת מכסה. בתוך כלי זה יהיו פריטים שונים למישוש.

הפעילות בתחנה:

על הילדים בקבוצה לזהות את ה'חתול בשק' ולרשום את הפריטים והחומרים מהם הם עשויים בדפדפת שלהם.

משימת בונים:

להביא 5 פריטים בעלי מרקמים שונים: חלק, רך, מחוספס, גמיש וקשה.

תחנת "מה רואים?":

מי אִנְחָנו?

_____ .9	_____ .5	_____ .1
_____ .10	_____ .6	_____ .2
_____ .11	_____ .7	_____ .3
	_____ .8	_____ .4

חפש אותי - בכמה שניות הצלחתם לגלות את רנה, רותי והנעל?

אחיזת עינים:

מה רואים בתמונה?:

_____ .1	_____ .1	_____ .1
_____ .2	_____ .2	_____ .2
		_____ .3
		_____ .4

משימת בונוס: פתחו את הספרים מהתצוגה - בחרו ספר ובצעו את המשימה המצורפת אליו.

תחנת חוש המעשה

לפניכם "חתול בשק". עליכם להכניס את היד לשק ולזהות את מרב הפריטים והחומרים מהם הם עשויים.

הפריט	החומר	הפריט	החומר
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

משימת בונוס: להביא מבחוץ פריט: רך/ קשה/ מחספס/ חלק/ גמיש

צנין fe טצט

כסו את העינים. עליכם לטעם את סלט הפירות ולזהות את המרכיבים ממנו הוא עשוי.

משימת בונוס: מינו את האריזות עפ"י טעמי המוצרים.

צנין fe ריח

כסו את העינים. לפניכם מבחר פריטים בעלי ריח. נסו לזהות את כלם....

משימת בונוס: הביאו 5 פריטים בעלי ריחות שונים.

מה הרצף?

האזינו לצלילים ולקולות שבקלטת וזהו אותם!

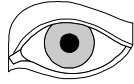
משימת בונוס:

לצאת החוצה ולזהות כמה שיותר צלילים וקולות.

חפש אותי

<p>היכן הנצץ של צודד?</p> <p>ג'ק</p>	<p>איפה רינה מסתתרת?</p> <p>ג'ק</p>	<p>לאן נצצמה רותי?</p> <p>ג'ק</p>
<p>2.</p> 	<p>1.</p> 	<p>מה רואים בתמונות:</p>
<p>2. האם הקווים מקבילים?</p> 	<p>1. אינה צינור שחור גדול יותר?</p> 	<p>אחיזת עיניים:</p>
<p>4. האם קו 1 מקביל לקו 2?</p> 	<p>3. אינה קו ארוך יותר?</p> 	

משחקי חוש וניחוש

מאת: עמית ויסברגר, מתוך: מגזין "עיניים"

כשמשחקים משחקים, החושים צריכים להיות דרוכים. במחבואים, למשל, זה שמחפש צריך להסתכל טוב טוב מסביב, להקשיב בערנות ואפילו לרחרח - אולי יראה איזו תנועה מאחורי הסלע? אולי ישמע מישהו שזז בין השיחים? אולי יריח את הגרביים המסריחים של רועי, שמתחבא מתחת למיטה?

ככה זה ברוב המשחקים. תמיד משתתפים החושים שלנו במשחק. ואם לא משתתפים כמה חושים ביחד, לפחות נציג אחד מתוך החמישה הרגילים משתתף. אתם מכירים הרבה משחקים כאלו, אבל אני רוצה לתת לכם רעיונות לכמה משחקים, שנקרא להם 'משחקי חוש וניחוש', כי בעזרת חושים מסוימים צריך לנחש בהם משהו. במשחקים האלה אפשר לשחק מצוין בכתה, במסיבה או סתם בזמן החופשי שלכם, אם אתם רוצים לאמן ולחדד את החושים, ולהיות חדי עין כנץ, חדי אוזן כעטלף, חדי חוש ריח ככלב, רגישים במישוש כחילזון, ואיני טעם כמו שף במסעדה יוקרתית.

רוצח

למשחק הראשון קוראים 'רוצח', והוא קשור בחוש הראיה בלבד. יושבים במעגל ומעבירים מאחד לשני סלסילה שבתוכה פתקים מקופלים. רק על פתק אחד כתוב 'רוצח'. מי שיצא לו הפתק הזה הוא הרוצח, אבל כמובן שאינו מגלה זאת לאף אחד ושומר על קור רוח. מתחילים לשחק. הכל חושדים בכל ומסתכלים זה לזה בעיניים, כדי לנסות ולראות מי הרוצח. לא מדברים, לא זזים, רק מסתכלים בחשדנות ובזהירות רבה. הרוצח מתחיל לפעול. כלי הנשק היחיד שלו הוא קריצת עין: כשהוא מסתכל למישהו ישר בעיניים וקורץ לו, המישהו שקרצו לו אומר: "נרצחתי", ונפל אחרנית כמו מת. ככה זה נמשך עד שהרוצח רוצח את כולם, או עד שילד חד עין נהיה עד לרצח של מישהו אחר ומפליל את הרוצח. המנצח במשחק הוא הרוצח שרצח את כולם ולא נתפס, או עד הראיה שגילה את הרוצח.

מיהו מלך התנועות?

משחק אחר, שקשור בהתבוננות חדה, נקרא 'מיהו מלך התנועות?'
עומדים במעגל וילד אחד יוצא החוצה ומתרחק.
מחליטים מי יהיה 'מלך התנועות'.

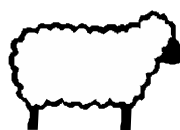

קוראים לילד שיצא ומעמידים אותו בתוך המעגל.
מלך התנועות עושה תנועה פשוטה והכל חוזרים אחריו במדויק,
ומשתדלים לחקות את התנועה שלו ממש ביחד איתו.
מידי פעם משנה המלך את התנועה וכל הילדים משנים יחד איתו.
הילד שבמרכז המעגל צריך להסתכל טוב טוב מסביבו
ולנסות לגלות מיהו הראשון שמתחיל את התנועה: מיהו מלך התנועות?

שני המשחקים הבאים קשורים בחוש השמיעה. למשחק האחד קוראים 'ג'ים - ג'ים - ג'ים', ולשני
'הרועה והכבשה האובדת'.

הרועה והכבשה האובדת

במשחק 'הרועה והכבשה האובדת' קושרים מטפחת לעיניו של ילד אחד (הרועה) ופעמון לצווארו
של ילד שני (הכבשה האובדת). שני הילדים עומדים בתוך המעגל שיוצרים שאר הילדים. הכבשה
מתרוצצת מסביב לרועה, והרועה צריך ללכת בעקבות צלצול הפעמון ולרדוף אחרי הכבשה עד
שהוא מצליח לתפוס אותה (כדי שזה יהיה באמת נחמד, יכולים בינתיים הילדים האחרים לעשות
מסביב קולות של כבשים).

ג'ים - ג'ים - ג'ים

במשחק 'ג'ים - ג'ים - ג'ים' יושבים הכל במעגל. ילד אחד יושב במרכז המעגל ועיניו קשורות
במטפחת, כדי שלא יראה כלום. מישהו ניגש אליו בשקט בשקט, נעמד לידו ואומר שלוש פעמים
"ג'ים". אפשר (ואפילו רצוי) לשנות את הקול ולעשות קול מצחיק, מצפצף, צרוד או מפחיד.
למרות כל השינויים בקולות, אתם תראו שהילדים בעלי השמיעה החדה יצליחו לזהות מי הוא
ה'ג'ים' שעומד לידם. נותנים לכל אחד שלושה ניחושים. מי שלא הצליח אחרי שלושה ניחושים
מפנה את מקומו ל'ג'ים' שעומד לידו, וכך הלאה.

fe מה הריח הנה?

משחק נוסף, שקשור בחוש הריח, הוא פשוט משחק של ניחושים. מושיבים ילד שעניו קשורות במטפחת ומקרבים לאפו כל מיני דברים בעלי ריחות אופייניים (גויאבה, סבון, שוקולד, קפה, עיתון, מאפרה עם סיגריות וכדומה), והוא צריך לנחש מהו החפץ.

כלבלב באצף

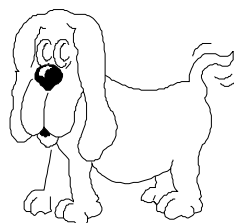
גם המשחק 'כלבלב במעגל' קשור בחוש הריח. בוחרים מתנדב שלא איכפת לו לעמוד על ארבע בעיניים קשורות (זהו הכלבלב). השאר עומדים מסביבו במעגל. מישהו מחזיק ביד משהו שמדיף ריח חזק (למשל בקבוק בושם, או חתיכת גבינה צהובה, קצת מקולקלת). הכלבלב מסתובב בתוך המעגל ומרחרח עד שהוא בטוח שמצא את הילד שמחזיק את הדבר המריח, ואז הוא נובח עליו.

een en ein

משחק נחמד מאוד, שקשור בחוש המישוש, נקרא 'חוש חש המשש'. גם במשחק הזה יש ילד שעניו קשורות במטפחת והוא צריך לזהות ילד אחר, ובזה מזכיר המשחק מאוד את המשחק 'ג'ים - ג'ים - ג'ים'. אבל במשחק הזה הילד שיש לזהותו אינו משמיע שום קול. הוא ניגש בשקט גמור לילד שעניו קשורות, מתיישב לידו לאט ובעדינות ונותן לו למשש את הפנים שלו (בהתחלה זה קצת מצחיק כשממשישים לך את הפנים, אז תשתדלו מאוד לא לצחוק, כי זה יקלקל הכל). הילד שממשישים אותו צריך להמשיך לשבת בשקט מוחלט, לא לזוז, ולתת ל'חוש חש המשש' למשש את פניו עד שהוא מגלה (או לא מגלה) מי זה. אותו הדבר אפשר לעשות גם עם חפצים ודברים שיש להם צורה מעניינת (למשל אצטרובל, גפרור, כבל מסולסל של טלפון, גור חתולים וכו').

לקרוא באצבעות

עוד משחק של מישוש נקרא 'לקרוא באצבעות'. את המשחק הזה אפשר לשחק בזוגות, וצריך שבבילוי שני דברים מאוד פשוטים: לדעת לקרוא וקצת פלסטלינה. הילד שעניו פקוחות כותב מילה בפלסטלינה, והילד שעניו קשורות במטפחת ממשש את האותיות באצבעות ומנסה לקרוא כך את המילה, ואחר כך מתחלפים בתפקידים.

חסיבת קוקטיל

במשחקים שקשורים בחוש הטעם יש בעיה קטנה: כשנותנים למישהו לטעום בננה, למשל, או גזר, או 'ביסלי' - הוא לא משתמש רק בחוש הטעם שלו כדי לזהות את המאכל. הוא, בעצם, גם ממשש. אפילו אם לא ניתן לו להשתמש בידיים, ונכניס לו את חתיכת האוכל ישר לפה - גם אז לא רק חוש הטעם שלו יזהה את הדבר. כי הלשון, אם תשימו לב, לא רק טועמת, אלא גם ממששת. הלשון (וגם החרך) חשים את המרקם של האוכל. התחושה של חתיכת בננה בפה, למשל, שונה לגמרי מזו של חתיכת גזר או 'ביסלי'. לכן, אם אתם רוצים לשחק משחק שקשור רק בחוש הטעם, כדאי לכם להכין מיצים מכמה פרות ולתת לטעום אותם בקשית. ככה יהיו לכם מספר טעמים שונים באותה תחושה - תחושה נזלית. דבר דומה אפשר לעשות גם עם דברים מוצקים (כמו 'ביסלי', 'במבה' וכעכים) - מפוררים אותם ומגישים לפה בכפית. אם רוצים שהמשחק יהיה מעניין יותר, אפשר לשחק ב'מסיבת קוקטיל': מערבבים יחד כמה דברים ומכינים מהם מיץ (למשל: בננה, תות, תפוח, מנגו, פטל, מנטה, ודבש). נותנים למישהו לטעום והוא צריך לזהות את הדברים שמהם מורכב ה'קוקטיל'. מי שהצליח לזהות את כל המרכיבים, סימן שיש לו חוש טעם מפותח במיוחד.

ein הניחוש

אחרי מסיבת הקוקטיל המוצלחת אפשר לשחק משחק אחרון, שנקרא 'חוש הניחוש'. במשחק הזה אף אחד מהחושים הרגילים, שאיתם שיחקנו עד עכשיו, איננו משתתף. זהו משחק קצת משונה, ואפשר להגיד שהוא קשור למה שנקרא 'החוש השישי'. מעמעמים את האורות (אפשר גם להדליק נר, בשביל האווירה) ועומדים בשורה. ילד אחד, שעניו עצמות או קשורות במטפחת ואוזניו סתומות, עומד מול שאר הילדים במרחק של כשני מטר. אחד הילדים יוצא מהשורה, ניגש בשקט ונעמד למשך כעשרים שניות מול הילד שצריך לנחש. במשך כל הזמן הזה צריך הילד מהשורה להגיד בלב בלי הרף את השם של עצמו. כל הילדים האחרים צריכים לשמור על שקט מוחלט, כדי לאפשר למנחש להתרכז, ואולי גם לשמוע את מה שהילד השני חושב בלב. אז נוגע הילד מהשורה בילד שעניו עצמות ואוזניו סתומות. הוא נוגע בו נגיעה קלה מאוד (נגיד - באצבע שלו על קצה האף), ואז צריך הילד להגיד מי עומד מולו. אם תראו ילד שמצליח לנחש נכון יותר משלוש פעמים, דעו לכם שיש לו יותר מחמישה חושים.

